

О. В. Кулдиркаєва, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)**

Кулдиркаєва О. В.

Професійна підготовка майбутніх вчителів музики на основі сучасних технологій арт-менеджменту (за матеріалами дисертаційного дослідження)

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки майбутніх учителів музики на основі сучасних технологій арт-менеджменту; визначено сутність і основні функції інтеграційних технологій арт-менеджменту; основний спектр діяльності і можливості зазначених сучасних технологій у підвищенні якісного рівня підготовки майбутніх учителів музики.

Проаналізовано досвід провідних європейських вищих навчальних закладів щодо використання провідних арт-технологій у освітній діяльності. Розглянута теорія «наукового менеджмента» Ф. Тейлора, основна ідея якої полягає у тому, що керування повинно стати системою, яка створена на певних наукових принципах.

Також виявлено, що впровадження сучасних технологій арт-менеджменту в освітню систему передбачає: а) висування на перший план творчих продуктивних знань; б) «поглиблення» в проектну художньо-творчу діяльність з наступною обробкою окремих елементів і дій; в) спонукання до самореалізації в професійній діяльності, висуванню нових ідей і педагогічних задумів.

Ключові слова: творчий проект, арт-менеджмент, технології арт-менеджменту, продюсування арт-продукту, концертне адміністрування, інформаційна підтримка творчої діяльності виконавця.

Кулдыркаева О. В.

Профессиональная подготовка будущих учителей музыки на основе современных технологий арт-менеджмента (по материалам диссертационного исследования)

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки будущих учителей музыки на основе современных технологий арт-менеджмента, определены сущность и основные функции интеграционных технологий арт-менеджмента; основной спектр деятельности и возможности упомянутых

современных технологий в повышении качественного уровня подготовки будущих учителей музыки. Проанализирован опыт ведущих европейских высших учебных заведений в использовании передовых арт-технологий в сфере образования. Рассмотрена теория «научного менеджмента» Ф. Тейлора, основная идея которой состоит в том, что руководство должно стать системой, которая базируется на определенных научных принципах.

Также выявлено, что внедрение современных технологий арт-менеджмента в систему образования предполагает а) выдвигание на первый план творческих продуктивных знаний; б) «погружение» в проектную художественно-творческую деятельность с последующей обработкой отдельных элементов и действий; в) стремление к самореализации в профессиональной деятельности, выдвигание новых идей и педагогических концепций.

Ключевые слова: творческий проект, арт-менеджмент, технологии арт-менеджмента, продюсирование арт-продукта, концертное администрирование, информационная поддержка творческой деятельности исполнителя.

Сучасна соціокультурна ситуація в суспільстві, що характеризується ускладненням інформаційного простору, домінуванням візуальної культури у сфері комунікації, бурхливим розвитком індустрії розваг, становленням арт-ринку та системи арт-менеджменту, включенням молоді в спілкування в соціальних мережах з домінантою на культурно-видовищну сферу, появою нових форм художньо-творчої комунікації (флеш-моб, перфоменс та ін.), зумовлює необхідність підготовки майбутнього вчителя музики до організації навчально-виховного процесу в закладах освіти різного рівня з використанням сучасних технологій арт-менеджменту.

Значущими є наукові підходи до дослідження художньо-творчої діяльності (Л. Виготський, М. Каган, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Л. Столович, П. Флоренський та ін.). Велику роль у дослідженнях відіграли роботи сучасних теоретиків і практиків у галузі створення педагогічних технологій (В. Безпалько, В. Боголюбов, Г. Ільїн, М. Кларін, А. Копилова та ін.).

Як відмічають сучасні дослідники О. Данилюк, О. Командишко, Л. Савенкова, Б. Юсов та ін., сьогодні широке розповсюдження дістали інтеграційні технології як можливість сполучення різнопланових видів

діяльності, необхідних сучасному спеціалісту. Сьогодні в системі вищої освіти створюються унікальні освітні комплекси, які об'єднують не тільки гуманітарні або художні дисципліни, але також мистецтво і економіку.

Метою статті є визначення можливостей сучасних інтеграційних технологій арт-менеджменту у підвищенні якісного рівня підготовки майбутніх учителів музики.

Аналіз різних підходів до сутності поняття «арт-менеджмент» дозволив визначити, що арт-менеджмент – це професійне управління процесом створення художніх цінностей (матеріальних і духовних), просування на ринок культурних послуг результатів творчої діяльності авторів, режисерів, виконавців та організаційних зусиль колективу організації (продюсерського центру, фірми) (Г. Новикова) [4, с.56].

До провідних технологій арт-менеджменту дослідники (К. Жданова, Ф. Колбер, О. Командишко, С. Корнєєва, Ф. Котлер, Г. Новикова, Г. Тульчинський, А. Якупов та ін.) зараховують просування арт-продукту; концертне адміністрування; інформаційну підтримку арт-продукту й творчої діяльності виконавця (організація та ведення рекламних кампаній, інформаційна та рекламна розсилка в усій базі учасників event-ринку); промо-кампанії в Інтернеті (розміщення банерів, новин та відеоновин у стрічках новин, розсилка прес-релізів і новин у ЗМІ та професійним дописувачам); ведення блогів у соціальних мережах; робота із спонсорами (файндрайзинг, меценатство, добродійність) тощо [1, 2, 3, 6].

На рубежі ХХ – ХІ ст. навчальні програми щодо вивчення основ менеджменту стали популярним нововведенням у багатьох освітніх закладах. Такі дисципліни, як «Соціальний менеджмент», «Інформаційний менеджмент масових комунікацій», «Менеджмент організацій», «Арт-менеджмент» та ін. сьогодні вивчається в багатьох педагогічних університетах і інститутах культури і мистецтв розвинених зарубіжних країн. Наведемо такі приклади:

– Вища педагогічна школа (м. Людвигсбург, Німеччина) проводять вивчення по двом основним спеціальностям «Культурологія» й «Менеджмент культури».

– Школа мистецтв Університету Південної Каліфорнії (США). Програма навчання дає можливість отримати магістерський ступінь за спеціальностями: Історія мистецтв, комп'ютерний дизайн і арт-освіта.

– Колумбійський Університет. Програма навчання представляє собою «альянс» чотирьох дисциплін: мистецтвознавства, педагогіки, менеджменту і правознавства. Обов'язкова частина програми формується з курсів, які читаються на факультетах Педагогічного коледжу, Вищої школи бізнесу й Колумбійської школи права, й охоплює такі предметні галузі як історія культури, фандрайзинг, маркетинг, бізнес-стратегії та правові відносини в галузі мистецтва.

– Вільнюський коледж. Факультет мистецтв має дві основні спеціалізації: музичний менеджмент і театральний менеджмент.

– Литовська академія музики і театру. Загальний блок дисциплін: основи менеджменту, історія культури Литви, історія мистецтва, загальний маркетинг, естетика, основи економіки, та ін.

– Школа мистецтв і гуманітарних наук Уельського університету у Великобританії. Навчальний курс включає: 1) комплекс критичних знань з бізнесу й керування у сфері мистецтва; 2) поглиблене вивчення культурних організацій і особливостей адміністрування в умовах, що змінюються; 3) розвиток креативних здібностей; 4) можливості застосування отриманих знань на практиці.

У Росії прикладом таких нововведень є досвід директора Сокольницького навчально-виховного комплексу №1800 «Мистецтво і економіка» І. Іванова (доктора економічних наук, кандидата пед. наук). Його наукова робота і професійна діяльність сьогодні є значущим явищем у формуванні й освіті молодого покоління. Поряд із обов'язковими предметами, особливе місце у школі займає інтеграційне викладання мистецтва і економіки.

Даний досвід також показує, що сьогодні галузь педагогічної художньо-творчої діяльності сучасного вчителя значно розширюється. А це потребує додаткових специфічних умов, у процесі створення яких реалізується новий підхід до професійної підготовки майбутніх учителів музики в умовах ринкової економіки. Реалії сьогодення все більш починають зачіпати проблеми мистецтва і комерції.

Не випадково, з 2003 – 2004 рр. у деяких ВНЗ Росії починають вводитися нові навчальні курси. Наприклад, у Москві на кафедрі гуманітарних і соціальних дисциплін Московської державної академії художнього мистецтва імені В.І. Сурикова вперше був прочитаний курс «Менеджмент у мистецтві», який викликав великий інтерес у студентів, майбутніх мистецтвознавців. Курс лекцій включає основні категорії й поняття сучасної ринкової економіки.

Засновником класичної школи «наукового менеджменту» є Фредерік Тейлор (1856–1915) – інженер-практик. Головна ідея Тейлора полягає у тому, що керування повинно стати системою, яка створена на певних наукових принципах, повинно здійснюватися спеціально розробленими методами й заходами, тобто необхідно проектувати, нормувати, стандартизувати не тільки техніку виробництва, але і працю, її організацію й керування. Система Тейлора отримала досить широке розповсюдження у передових капіталістичних країнах у перші три десятиріччя ХХ ст.. – Германії, Швеції та інших західноєвропейських країнах, як рух за наукову організацію праці, раціоналізацію, наукове управління та ін. Створюються школи консультантів, фірми тощо.

Таким чином, заслуга Ф. Тейлора та його послідовників заключається в утвердженні принципів наукового управління. Основні з них:

- дослідження кожного окремого виду діяльності;
- систематичне і правильне використання методів стимулювання;
- виділення, планування в окремий процес керування;
- затвердження менеджменту як самостійної діяльності.

Сьогодні в освітньому просторі необхідні висококваліфіковані спеціалісти, які здатні здійснювати культурну, художньо-творчу, педагогічну й організаційну діяльність. Тому ми вважаємо, що основою інноваційних підходів до збагачення досвіду художньо-творчої діяльності молоді є засвоєння у ВНЗ арт-менеджменту. Не випадково, арт-менеджмент сьогодні розглядається як один із функціонально-рольових видів творчої діяльності, пов'язаний із процесами відбору, збереження, виробництва й розповсюдження художньо-естетичних і культурних цінностей.

Специфіка арт-менеджменту заснована на двох сторонах діяльності: естетичній і організаційній.

Тому, по-перше, під «арт-менеджментом» розуміється не стільки керування закладами культури, скільки художньо-творча діяльність, яка спрямована на регулювання процесів у сфері культури й мистецтва, вплив на економічну, політичну, соціальну й духовну складові життя суспільства.

По-друге, через звернення до традиційного розуміння «арт-менеджменту» як виключної компетенції керівників «культурних організацій» (директорів театрів, музеїв, галерей тощо), з урахуванням специфіки організації й управління творчою діяльністю у сфері мистецтва, під «арт-менеджментом» розуміється прагнення людини шляхом своєї діяльності привести до певних гармонійних відношень потреби людей до мети досягнення вищого за рівнем, насиченого й динамічно культурного життя суспільства [3, с. 7].

Арт-менеджер має достатньо широке коло діяльності, оскільки художньо-творчий продукт дуже різноманітний. Під цим можна розуміти й виробництво різноманітних шоу-програм, концертів, фестивалів, конкурсів, авторських вечорів, виробництво аудіо й відеопродукції та ін. Окрім того, як відмічає дослідник Г. Новикова, арт-менеджер має безпосередній вплив на формування громадської думки, міркування й смаки публіки, залучаючи її до освоєння, а можливо, в подальшому й утворення культурних цінностей. Тому

він повинен вирішувати завдання пізнавального, практично-перетворювального, рекреаційного характеру [4, с. 25].

Ми погоджуємося з дослідницею О. Командишко, яка зазначає, що в умовах ринкової економіки назріла необхідність формування педагогічної компетентності спеціалістів, котрі володіють інноваційними підходами до вирішення різноманітних освітніх завдань. При цьому необхідно насичення освітнього простору активними формами проектної художньо-творчої діяльності студентської молоді [5, с. 72]. Вчена виділяє низку функцій арт-менеджменту: 1) основні загальні функції в художньо-проектній і організаційно-творчій діяльності: планування, організація, мотивування, контроль. Основні функції є загальними для всіх видів і будь-яких умов уведення інновацій; 2) основні специфічні функції: збагачення досвіду художньо-творчої діяльності, що передбачає – «занурення» в художньо-проектну діяльність (з наступною організацією окремих проектів). Тут домінує, перш за все, спонукання до самореалізації у професійній діяльності, до висування нових цілей і досягнення ефекту [5, с. 74].

Слід підкреслити, що арт-менеджмент, як галузь наукового знання й творчої діяльності знаходиться на перехресті педагогіки, культурології, економіки, психології, естетики, й націлена на вивчення проблем трансформації й співіснування цінностей у сучасному освітньому середовищі. Ураховуючи тісний взаємозв'язок проблем розвитку професійно-значущих якостей особистості й діалогу в самому широкому його розумінні, технології арт-менеджменту дозволяють об'єднати взаємодію механізмів діалогу цінностей між собою. Важливим є той факт, що «сама специфіка арт-менеджменту дозволяє включати такі механізми навчання студентів, які засновані на принципі діалогу культур. В той самий час будь-який процес культурної взаємодії має означену мету – досягнення нового, ціннісно-значущого результату (продукту діяльності). Звідси й особиста увага до проблем організації, управління цим процесом, що власне має справу вже з технологічними особливостями менеджменту й пов'язано з

формуванням, трансформацією й взаємодією цінностей у сучасному освітньому середовищі» [6, с. 39].

На основі досліджень сучасних вчених (Н. Бардіго, О. Булатова, О. Командишко, Г. Кузіцина та ін.), розглянемо основний спектр діяльності й специфіку технологій арт-менеджменту в освітньому процесі [3; 6; 7].

1. Вибір мети, стратегічне планування.
2. Організація продуктивної (інноваційної) діяльності.
3. Інформаційні дослідження.
4. Детальне планування й процес управління.
5. Художнє проектування.
6. Варіативність і програмно-цільова спрямованість.

Таким чином, впровадження сучасних технологій арт-менеджменту в освітню систему передбачає: а) висування на перший план творчих продуктивних знань; б) «поглиблення» в проектну художньо-творчу діяльність з наступною обробкою окремих елементів і дій; в) спонукання до самореалізації в професійній діяльності, висуванню нових ідей і педагогічних задумів.

У цьому зв'язку навчання основам арт-менеджменту допомагає розкрити можливості становлення професійної компетентності особистості студента, які в освітньому процесі ВНЗ створюють особливе художнє середовище, крізь призму якої глибше усвідомлюються ціннісні орієнтації та значення професійної діяльності майбутнього вчителя музики.

Перспективу подальшого наукового дослідження вбачаємо в розробці технології забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку майбутніх учителів музики, дослідженні взаємозв'язку функціонування вітчизняного й зарубіжного арт-менеджменту та професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Література

1. **Словарь-справочник менеджера** / Под ред. М. Г. Лапусты. – М. :

ИНФРА – М., 1996. – 608 с.

2. **Фатхутдинов Р. А.** Понятийный аппарат по менеджменту / Фатхутдинов Р. А. – М. : АО Бизнес-школа, 1997. – 112 с.

3. **Бардыго Н. С.** Арт-менеджмент : [учеб. пособие] / Н. С. Бардыго, Е. Ф. Командышко. – М. : Моск. Воен. Ун-т РФ, 2006. – 52 с.

4. **Новикова Г. Н.** Технологии арт-менеджмента / Новикова Г. Н. – М. : Изд. Дом МГУКИ, 2006. – 178 с.

5. **Командышко Е. Ф.** Арт-менеджмент: новый опыт интеграционных технологий / Е. Ф. Командышко // Материалы всероссийской конференции (Юсовские чтения) – М, 2006. – С. 72 – 75.

6. **Командышко Е. Ф.** Основы арт-менеджмента : [учеб. пособие для гуманитар. фак. вузов] / Командышко Е. Ф. – М. : ИХО РАО, 2007. – 56 с.

7. **Булатова О. С.** Использование возможностей театральной педагогики в процессе становления личности учителя : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования” / О. С. Булатова. – Тюмень, 1999. – 24 с.

Kuldyrkayeva O. V.

Professional training of future teachers of music based on modern technologies of art management (based on dissertation research)

The article is devoted to the problem of professional training of future teachers of music based on the modern art management technologies. There were defined the essence and the main functions of the integrative technologies of art management, the main sphere and possibilities of the methods mentioned in the development of the level of teachers' training courses.

The article is devoted to the development of professionally significant qualities of future music teacher. The essence of the concept of creativity, the basic quality of a teacher with developed creative potential were considered and analyzed: creative thinking, creative communication, research quality, creativity.

The author points out that the training of future music teachers should include the implementation of specific musical-performing (music literacy, technical excellence, matching the style, etc.) and pedagogical tasks.

The experience of Europe's leading institutions of higher education in the use of advanced technologies in art education was analyzed. There was considered

the principles of the "scientific management" by F. Taylor, the main idea of which that the management should be a system based on certain scientific principles.

It got to know that the integration of modern art management technologies into the educational system provides for a) foregrounding of the creative productive knowledge; b) "the immersion" into the artistic, creative project activity with the following work on its elements; c) the aspiration for self-realization in professional activity, putting forward new ideas and pedagogical concepts.

Keywords: art-management technology, art-management, art-producing product, concert management, information support creativity of the musician.

Відомості про автора

Кулдиркаєва Ольга Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри співів і диригування ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Основні наукові інтереси зосереджені навколо проблематики інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці педагогів-музикантів.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2015 р.

Прийнято до друку 24.04.2015 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Сташевська І. О.